

16.12.2011

Professoriliiton lausunto Opetus- ja kulttuuriministeriölle työryhmämuistiosta *Laadukas, kansainvälinen, profiloitunut ja vaikuttava yliopisto – ehdotus yliopistojen rahoitusmalliksi vuodesta 2013 alkaen.*

KOULUTUS

41 % perusrahoituksesta voidaan pitää oikeaan osuneena.

Mallissa korostuu liiaksi se rahoitusosuus, joka annetaan 55 pistettä opiskelleiden perusteella. Yliopistot ovat jo tehneet voitavansa opiskelijoiden opintojen sujuvoittamiseksi, mutta ne eivät voi kantaa sitä vastuuta, joka opiskelijoilla itsellään on. Myös opintotukijärjestelmä on tehtävä motivoivaksi, jotta opiskelijat valmistuvat kohtuajassa.

On oikea ratkaisu, että maisterintutkinnot painottuvat mallissa enemmän kuin kandidaatintutkinnot. Maisterintutkinnon tulee säilyä yliopistojen ns. perustutkintona Suomessa.

Valmistuneiden työllistyneiden painoarvo on oikea.

Avoimen ja erillisten opintojen opintopisteiden painoarvoa mallissa ei tule ainakaan kasvattaa.

On hyvä, että kansainvälisessä opiskelijavaihdossa huomioidaan liikkuvuus sekä Suomeen että ulkomaille.

Opiskelijapalautejärjestelmää voidaan harkita. Tässä yhteydessä tulee voida harkita myös henkilöstön, erityisesti johtavan opetus- ja tutkimushenkilöstön, mielipiteiden vaikutusten kartoittamista.

TUTKIMUS

34 %:n paino tutkimukselle on liian pieni. Koulutus- ja tiedepolitiikan strategisista tavoitteista tulee siirtää tutkimukselle 1-2 %-yksikköä.

Suoritettut tohtorintutkinnot kuuluvat tutkimus-osioon (eikä koulutusosioon, kuten eräät tahot ovat ehdottaneet). Tohtorintutkintojen painoarvon väheneminen rahoitusmallissa voidaan tulkita viestiksi siitä, että tohtorintutkintojen määrää ei pidetä yhtä tärkeänä kuin aikaisemmin. Kuitenkin toisaalla, esimerkiksi Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2011–2016, tohtorintutkintojen määrä esitetään pidettäväksi ennallaan (1600 tutkintoa vuodessa). Ohjausmekanismi on näin ollen ristiriidassa tavoitteiden kanssa.

Julkaisujen määrä 2 %:sta 13 %:iin on iso muutos nykyiseen rahoitusmalliin. Suunta on sinänsä oikea, mutta se asettaa eri tieteenalat varsin eriarvoiseen asemaan. Esimerkiksi joissakin yhteiskuntatieteissä, kasvatustieteissä ja humanistisissa tieteissä voivat ulkomailla julkaisemisen mahdollisuudet olla vähäiset. Joillakin aloilla taas kustantajat voivat olla pääasiassa yhdysvaltalaisia..

Julkaisufoorumin tasoilla 2 ja 3 on vielä varsin vähän julkaisuja. On myönteistä, että julkaisufoorumin taso 1 on myös mukana, mutta prosenttiosuus on varsin vähäinen. Kannattaako yliopiston tutkijakunnan enää lainkaan kirjoittaa kotimaisiin, ammatillisia yhteisöjä tai suurta yleisöä palveleviin aikakauslehtiin? Osa yliopistojen yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta on siten vaarassa.

Ulkomaisen opetus- ja tutkimushenkilöstön osuuden perusteella rahoittaminen on arveluttavaa. Asianomaisen kotimaalla ei tulisi olla merkitystä. Pätevyyden tulisi ratkaista rekrytoinneissa. "Ulkomaalaisuuden" toteamisessa voi olla ongelmia (esim. kaksoiskansalaisuudet). Ulkomaalaiset/vieraskieliset ovat tietyllä tavalla ongelmallisia senkin takia, että heidän osallistumisensa perusopetukseen ja hallintoon on muita vähäisempää.

Yliopistojen ja yhteiskunnan välinen vuorovaikutus kärsii, jos painopisteenä ovat julkaisufoorumit.

KOULUTUS- JA TIEDEPOLITIikka

Strategiaperusteinen rahoitus

Tämä on harkinnanvaraista, eikä siten läpinäkyvää. Tästä osuudesta tulee siirtää 1-2 %-yksikköä tutkimuksen puolelle, jolloin tutkimuksen sekä koulutus- ja tiedepolitiikan tavoitteiden keskinäiset painoarvot ja prosenttiosuudet muuttuisivat.

Alakohtaisuus

Taideyliopistojen osalta tulee ottaa huomioon se, että tohtorikoulutus ja täydentävä rahoitus eivät kovin suuressa määrin kohdistu niihin. On harkittava, tulisiko tämä ottaa huomioon esitettyä suuremmalla painoarvolla.

Muutoin alakohtaisuus on perusteltua.

Valtakunnalliset tehtävät

Valtakunnalliset tehtävät ovat paikallaan.

Yhteiskunnallinen vuorovaikutus kuuluu yliopistojen ja professorien tehtäviin. Vuorovaikutuksen huomioiminen ei kuitenkaan tule esiin ainakaan kovin selvästi rahanjakomallissa.

RAHOITUSMALLIKOKONAISUUS

Yliopistojen rahoitusmalli suuntaa vahvasti yliopistojen toimintaa. Jos samansuuntainen malli otetaan yliopistojen sisäiseksi rahoitusmalliksi, sillä voi olla merkittäviä negatiivisia koulutusalaakohtaisia vaikutuksia.

Kansainvälisyys korostuu mallissa vahvasti. On muistettava, että yliopistoilla on myös oman maan palvelutehtävä (opettajankoulutus, lääkärikoulutus, julkisen alan osaajat ym.).